Utenriksdepartementet

Strategi

Digital strategi for utviklingspolitikken

Innhold

FORORD 3

1 INNLEDNING OG ANALYSE 5

Formål og definisjon 5

Det digitale gapet 6

Mulighetene 6

Fallgruvene 7

Utviklingspolitikkens rolle 7

Den norske ressursbasen 7

2 STRATEGISKE INNSATSOMRÅDER 8

2.1 Regjeringens tematiske satsninger 8

Helse. 8

Utdanning 9

Klima, miljø og hav 9

Næringsutvikling, landbruksutvikling og fornybar energi 9

Humanitær bistand 10

Veien videre 10

2.2 Nye satsinger og strategiske samarbeid . . 11

Digitalisering for utvikling – nytt program . . 11

Strategiske samarbeid 12

Innspill til digitalisering i utviklingspolitikken 15

2.3 Gjennomføring i egen forvaltning 15

Effektivisering av egne arbeidsprosesser . . 15

Iverksetting 15

Oppfølging 15

FØRINGER FOR EGEN FORVALTNING 16

Utgitt av: Utenriksdepartementet

Publikasjonskode: E-978
Design og ombrekking:
Melkeveien Designkontor & UD
08/2018

Forsidebilde:
Utviklingsminister Nikolai Astrup i Malawi.
Foto: UTENRIKSDEPARTEMENTET

Forord

Verden gjennomgår en digital revolusjon. Vi kommuniserer og samhandler på nye og mer effektive måter. Dette må få konsekvenser også for måten vi innretter utviklingsarbeidet på. Digitalisering er et verktøy for å fornye, forenkle og forbedre. Ny teknologi og digitale løsninger kan bidra til at utviklingsland oppnår økt økonomisk vekst og bedre velferd, og at de får mulighet til å hoppe over - ofte forurensende - utviklingstrinn. Digitale løsninger kan også bidra til at Norges utviklingshjelp gir større effekt og når ut til flere. Denne strategien er mitt svar på regjeringens oppfordring til alle statsråder om å bidra til digitalisering innenfor sine ansvarsområder.

Det er revolusjonerende når internett og sosiale medier senker barrierene for å søke og dele informasjon, og gir grupper som normalt ikke blir hørt, et talerør. Selgeren på torget kan gå fra knugende fattigdom til kredittverdighet. Nye markeder kan nås, og arbeidsledige kan starte sin egen bedrift. Skolebarn får bedre kvalitet i undervisningen med nettbrett, funksjonshemmede får virkemidler som øker funksjonsevne og forenkler hverdagen. Registre gir åpenhet, grunnlag for korrupsjonskontroll og økt skatteinngang, som igjen kan gi bedre velferd. Satellitter avdekker ulovlig hogst og gruvedrift i regnskogen.

I april besøkte jeg en barneskole i Malawi – et av verdens aller fattigste land. Med nesten 20 millioner innbyggere og et statsbudsjett som tilsvarer Oslo kommunes skolebudsjett, er det en lang vei å gå før myndighetene vil lykkes med å gi god utdanning til alle barn. Skolen minnet lite om en norsk skole. Klasserommene var enkle, med verken stoler eller pulter, datamaskiner eller projektorer i sikte. Men det var ett unntak. I ett av klasserommene hadde elevene nettbrett i fanget. Ved hjelp av apper lærte de å lese og regne. Skolen jeg besøkte er med i et norskfinansiert prosjekt der elever på utvalgte skoler får bruke nettbrett i undervisningen mellom en halv og en hel time i uken. Det var en stor glede å se hvor konsentrert elevene satt og jobbet med læreprogrammene på nettbrettet gjennom den tilmålte tiden. De digitale hjelpemidlene gjør hverdagen lettere på en skole der 19 lærere har ansvar for nesten 2000 elever. Elevene som deltar i prosjektet har økt leseferdighetene med 100 prosent og matematikkferdighetene med 65 prosent. Disse barna får et mye bedre utgangspunkt for å lykkes i livet, til å få en jobb, tjene egne penger, forsørge familien og realisere sine drømmer.

En viktig forutsetning for at utviklingslandene skal kunne ta del i den rivende utviklingen som skjer er at nødvendig infrastruktur og kompetanse må være på plass, herunder mobildekning og strøm. En app kan ikke skape vellykket digitalisering alene. Vi må også ha strøm, nettilgang, gode lærere, økonomiske rammevilkår som stimulerer til innovasjon og politisk vilje til å legge til rette for en digital økonomi.

Den digitale revolusjonen er godt i gang i mange utviklingsland. Også utenfor bykjernene, hvor strømnettet ikke er bygget ut, lyser det fra smarttelefoner som er ladet med solcelleteknologi, og ladestasjonen i landsbyen har blitt god butikk. Smarttelefonene representerer store muligheter for mobile banktjenester, e-helsetjenester og læringsteknologi. Det trengs ikke bankfilialer i hver landsby for å utvikle velfungerende lånetjenester.

Norge er blant verdens mest digitaliserte samfunn, og har erfaringer å bidra med. I ledende kunnskapsmiljøer og et bredt spekter av IKT-bedrifter har vi mange eksempler på vellykket teknologiutvikling som vi vil dele. Den nye teknologien representerer ikke bare en mulighet for utviklingslandene. Det er også en mulighet for norsk næringsliv til å bidra. Vellykket digitalisering fordrer nye former for partnerskap – der private og offentlige aktører, akademia og sivilsamfunn i både giver- og utviklingsland sammen bidrar til å definere problemene og hvordan de kan løses.

Ny teknologi kan være en viktig katalysator for utvikling, vekst, sosial endring, demokratisering og medbestemmelse. Samtidig kan det føre med seg en rekke utfordringer og dilemmaer. Utviklingspolitikken skal fremme sikkerhet, personvern, ytringsfrihet og menneskerettigheter, også i det digitale rom. Det betyr at vi må bidra til å skape bevissthet rundt utfordringene som digitalisering kan medføre, både for oss og for utviklingsland.

Vi når ikke FNs bærekraftsmål innen 2030 uten å ta i bruk teknologiske fremskritt og digital innovasjon. Dette fordrer nye former for strategiske samarbeid.

FNs generalsekretær António Guterres har opprettet et høynivåpanel om digitalt samarbeid, der jeg er invitert til å delta. Panelet vil drøfte det samfunnsomveltende potensialet som digitalisering innebærer. Gjennom min deltakelse i dette panelet vil vi kunne få verdifulle innspill som vi skal ta med oss i det videre arbeidet med digitalisering i utviklingspolitikken.

Digitalisering er et område i rivende utvikling. Det er vanskelig å si sikkert hvilke nye teknologiske muligheter som vil finnes noen år frem i tid, men vi vet at de vil innebære store endringer. Jeg ønsker at Norge gjennom hele bredden av vår utviklingspolitikk skal være et foregangsland for å sikre at utviklingslandene får ta del i de muligheter innovasjon og digitalisering gir. På denne måten kan vi få enda bedre resultater ut av hver bistandskrone vi bruker. Strategien er en instruks til medarbeidere på alle nivå i UD og ved norske utenriksstasjoner om å være pådrivere for økt bruk av digitale løsninger for å oppnå bedre resultater i utviklingssamarbeidet.

Nikolai Astrup
utviklingsminister

Fra brukertesting i Addis Abeba i tilknytning til utviklingen av Det globale digitale bibliotek, som er finansiert av Norge. Det globale digitale biblioteket er en del av den globale bokalliansen, som finansieres av flere, bl.a. USAID. Foto: Pål Laukli

1 Innledning og analyse

Formål og definisjon

Digitalisering er en samlebetegnelse for innføring av datatekniske verktøy og metoder som effektiviserer prosesser og endrer samfunn.

En digital strategi for utviklingspolitikken skal legge grunnlaget for at digitalisering kan bidra til bedre resultater i norsk utviklingspolitikk. Digitalisering er ikke et mål i seg selv, men et virkemiddel i utviklingspolitikken. Strategien skal identifisere:

1. Muligheter for å ta i bruk digitale løsninger innenfor hovedsatsningene i norsk utviklingspolitikk.
2. Hvordan vi kan bruke norsk digital kompetanse og norske erfaringer til beste for utviklingsland, og identifisere områder og aktører for strategisk partnerskap, også i multilaterale fora.
3. Styrke og videreutvikle god digital forvaltning i utviklingspolitikken.

Digitalisering og nye teknologiske løsninger kan gjøre det lettere å oppnå bærekraftsmålene og bidra til raskere og mer inkluderende vekst og utvikling i mange land. Men vellykket digitalisering handler også om langt mer enn å ta i bruk ny teknologi. I Verdensbankens rapport «Digital Dividends» fra 2016 legges det stor vekt på at tekniske løsninger alene ikke skaper utvikling. Gode rammebetingelser og et utdanningssystem som gir relevante ferdigheter for å delta i arbeidslivet og mulighet for alle til å ta del i den globale internettbaserte økonomien, er avgjørende.

Nye digitale muligheter skal stå sentralt i utviklingspolitikken og samarbeidet med partnerlandene våre. Dette må skje gjennom innovative løsninger og nye typer partnerskap. Samtidig er det potensial for å øke den digitale forståelsen i vår egen forvaltning, og å bruke teknologi til å gjøre styringen og gjennomføringen av norsk utviklingssamarbeid bedre. Vår ambisjon er at Norge skal være blant de fremste og mest innovative utviklingsaktørene innen digitalisering.

Det digitale gapet

Digitalisering endrer livet til milliarder av mennesker, påvirker måten vi samhandler og kommuniserer på, endrer arbeidsplasser, øker verdiskaping og velferd og bidrar til å redusere klima- og miljøutslipp. Selv om mindre enn halvparten av verdens innbyggere har tilgang til internett, har over fem milliarder mennesker tilgang til mobiltelefon. Dette skaper store muligheter. Men millioner av fattige, særlig utenfor byene, sårbare grupper, ofte eldre og kvinner, har fortsatt ikke tilgang til digitale verktøy. Ifølge Unicef bruker ti prosent flere menn enn kvinner internett. Utviklingsland og sårbare befolkningsgrupper risikerer dermed å ikke ha tilgang til den kanskje mest lovende endringsfaktoren for utvikling og vekst som verden har sett. Tilgang til digitale verktøy for alle er blitt en vesentlig faktor for inkluderende økonomisk vekst.

Foto: Ken Opprann

Mulighetene

Teknologi og innovasjon kan endre samfunn fundamentalt. Digitalisering kan blant annet bidra til større åpenhet og styrke demokratiske prosesser.

Ny teknologi gir enorme muligheter for å spre kunnskap og informasjon til marginaliserte grupper, og kan dermed legge til rette for økt politisk deltakelse og engasjement. Det muliggjør nye forretningsmodeller og nærhet til nye markeder. Det kan gi unge jenter og kvinner bedre tilgang til utdanning og til arbeidsmarkedet. Mobil teknologi kan gi marginaliserte tilgang til sparing, lån og forsikring. Digitale virkemidler gjør det mulig å skape egen arbeidsplass og investere i egen fremtid. Digitale pengeoverføringer brukes i stadig større grad i humanitære kriser. Slike kontantoverføringer er ofte mer kostnadseffektivt og gir fordeler for individer og lokalsamfunn.

Digital teknologi kan gi mennesker med nedsatt funksjonsevne mer produktive og meningsfylte liv. Ved å gjøre satellittinformasjon og agronomisk kunnskap tilgjengelig via mobiltelefoner kan bønder ta del i klimatilpasset matproduksjon. Værdata gir muligheten til å varsle ekstremvær tidlig. Digitalisering av registre for eiendom, skatt og bedrifter kan gi større åpenhet, motvirke korrupsjon og legge til rette for økonomisk vekst. Digitale ID-systemer og folkeregistre kan gi bedre tilgang til offentlige og private tjenester for de over to milliarder menneskene som fortsatt mangler identifikasjonspapirer. På sikt kan dette gi mulighet for et tilpasset helse- og

utdanningstilbud og et moderne skattesystem. Digitale ID-systemer kan også gi bedre regional mobilitet for arbeidskraft og bidra til mindre irregulær migrasjon.

Fallgruvene

Digitalisering innebærer også utfordringer, dilemmaer og risiko. Grunnleggende forutsetninger som infrastruktur, rimelig internettilgang, energi og forutsigbare rammebetingelser for investeringer og innovasjon, må være på plass for at digitalisering skal få optimal effekt. Manglende infrastruktur, kompetanse og kunnskap kan øke forskjellene mellom befolkningsgrupper. En satsing på digitalisering må derfor ses i sammenheng med andre innsatsområder.

Digitalisering kan bidra til å skape fremtidens jobber, men økt digitalisering kan på den annen side medføre automatisering og robotisering som kan gjøre noen arbeidsplasser overflødige, også i utviklingsland.

Digitalisering medfører også sårbarhet for cyberangrep. Cyberkriminalitet og nettverksoperasjoner fra både statlige og ikke-statlige aktører utgjør alvorlige trusler mot staters sikkerhet og økonomi, og kan ramme kritisk infrastruktur. Dette er omtalt nærmere i Internasjonal Cyberstrategi for Norge (2017) og St.Meld. 37 (2014-2015) om globale sikkerhetsutfordringer. Myndigheter i land med demokratisk underskudd kan bruke data og overvåking av internett til økt kontroll fremfor økt inkludering og åpenhet. Digitale verktøy kan rettes mot politisk opposisjon, journalister og kritiske stemmer i sivilt samfunn. Digitale plattformer kan misbrukes til å spre hat, feilinformasjon eller oppfordre til voldelig ekstremisme. Personlige data kan høstes og brukes illegalt.

Mange av utfordringene på disse områdene deles av alle land, men problemstillingene kan være mer krevende å håndtere i stater med svake strukturer, i konflikt og i sårbare områder. Det er også en utfordring at viktige beslutninger om digitalisering og teknologiutvikling fattes av kommersielle og ikke-statlige aktører. Derfor må det jobbes strategisk for å bidra til at digitale tiltak i utviklingspolitikken også ivaretar frihet, sikkerhet, demokratiske verdier og universelle rettigheter.

Utviklingspolitikkens rolle

Vi når ikke bærekraftsmålene innen 2030 uten bruk av digitale virkemidler. Den sterkeste drivkraften for digitalisering er privat sektor. Helt sentralt står også individenes egen drivkraft for bedre løsninger. I stater med en velfungerende og velfinansiert administrasjon, identifiserer og realiserer offentlig sektor digitale effektiviseringsgevinster. Utviklingspolitikken kan spille en viktig rolle ved å bidra katalytisk og strategisk til endringsprosesser i utviklingsland. Utviklingssamarbeid tilbys i all hovedsak fra land som er mer digitalisert enn mottagerlandene. Det gir gode muligheter for overføring av teknologi, kompetanse og digital forståelse. Samtidig må utviklingslandene ta eierskap for å identifisere egne behov.

Den norske ressursbasen

Norge er blant verdens mest digitaliserte samfunn. Vi har store og konkurransedyktige selskaper og en underskog av små og innovative IKT-bedrifter. Offentlig sektor har utviklet digitale tjenester som er i verdenstoppen. Dette gir et godt utgangspunktet for hva Norge kan bidra med. Våre samarbeidspartnere i FN, Verdensbanken, det sivile samfunn og privat sektor har allerede digitale innsatser i utviklingspolitikken. Men potensialet er større. Vi ønsker å bidra til at den digitale innsatsen trappes opp, og at dette gjøres som en integrert del av arbeidet innenfor regjeringens prioriterte utviklingspolitiske satsinger.

Foto: Ken Opprann

2 Strategiske innsatsområder

Vi vil vektlegge finansiering av digitale løsninger innenfor de områdene der Norges innsats er størst. Vi vil også vektlegge kunnskapsoverføring og strategiske partnerskap. Multilaterale organisasjoner står sentralt. I tillegg vil vi legge vekt på hva vi bør gjøre for å videreføre og styrke digitalisering i den norske bistandsforvaltningen. De to første områdene handler om *hva* vi leverer i utviklingspolitikken, mens det siste omhandler *hvordan* vi arbeider. Innenfor alle tre områder vil Norge spille på lag med privat sektor i den økte norske satsningen, for å nå flere, raskere, og med bedre kvalitet.

2.1 Regjeringens tematiske satsninger

Vi skal integrere digitalisering i regjeringens tematiske satsningsområder. Områdene der Norge spiller en viktig rolle skal prioriteres. Helse, utdanning, klima, miljø og hav, næringsutvikling, landbruksutvikling og fornybar energi, samt humanitær bistand representerer regjeringens hovedsatsninger i utviklingspolitikken.

Helse.

Det er flere gode eksempler på digitale satsninger innenfor global helse. Et norsk digitalt bistandsprosjekt støtter et helseinformasjonssystem utviklet av Universitetet i Oslo med 1,5 milliarder brukere i 67 land. Norge

støtter også et digitalt anbudssystem for vaksiner, og bruk av stordata til å forutsi spredning av epidemier. Norsk næringsliv er aktivt innen helse. Et eksempel er Telenor, som tilbyr helseforsikring i Bangladesh, og støtter pakistanske myndigheter med fødselsregistrering via mobil i samarbeid med Unicef.

Norge har forutsetninger for å bistå land i utvikling av effektive helsesystemer som gir universell tilgang til primærhelsetjenester, blant annet gjennom bruk av digitale verktøy.

Utdanning

Tusenårsmålene har vist oss at tilgang til utdanning ikke er nok. Bruk av digitale løsninger som læringsstøtte, for eksempel nettbrett og applikasjoner, kan bidra til å heve kvaliteten på utdanningen. Norske eksempler på digital innsats omfatter blant annet en mobilapper som gir syriske flyktningbarn kvalitetssikret arabisk leseopplæring (EduApp4Syria), og etablering av et digitalt bibliotek for 100 språk innen 2021. Digitalisering øker også behovet for digitale ferdigheter. Det er blant annet behov for kompetent arbeidskraft som kan sikre IKT-systemer og digitale løsninger i ulike sektorer. Regjeringens opptrappingsplan for bistand til yrkesopplæring vil derfor vektlegge IKT-kompetanse.

Klima, miljø og hav

Den digitale innsatsen innen disse områdene er økende, og inkluderer en rekke prosjekter. Satellittdata brukes allerede i overvåking av avskoging og ved kartlegging av katastrofer. Meteorologisk Institutt bidrar til å styrke sine søsterorganisasjoner i utviklingsland i analyse og bruk av data i værvarslingen. Nettstedet Yr.no tilbyr vær- og flomvarslingstjenester, som også brukes i utviklingsland. Nansen-programmets forskningsfartøy inneholder laboratorier, sonarer, ekkolodd og avansert høyteknologi, som utviklingsland kan nyttiggjøre i bærekraftig forvaltning av fiskeriressursene.

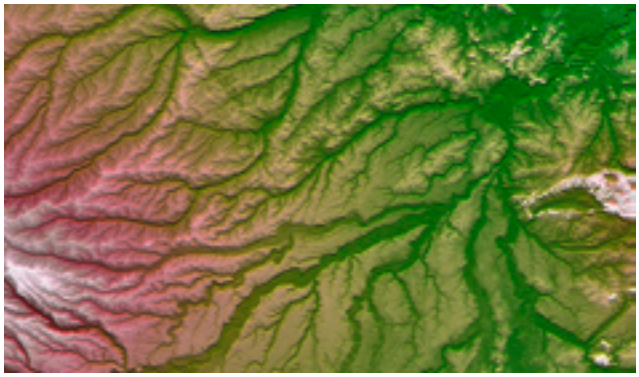

Norge støtter satellittovervåking for å avdekke avskogning. Foto: NASA/JPL/NIMA

Næringsutvikling, landbruksutvikling og fornybar energi

I både industriland og utviklingsland er oppstartbedrifter og entreprenører viktige jobbskapere som også bidrar til digitalisering.

En viktig forutsetning for bred og vellykket digitalisering, utover energi og nettilgang, er gode rammebetingelser og næringsvennlig politikk. Sentrale faktorer inkluderer åpenhet, forutsigbar, ikke-diskriminerende lovgivning og investeringsfrihet. Her kan kompetente bransjeorganisasjoner, som arbeider for vekstfremmende, nødvendige og stabile rammebetingelser, ha stor betydning. Samarbeid med norske bransjeorganisasjoner, som IKT Norge i Kosovo og på Sri Lanka, har understreket betydningen av å bygge slagkraftige lokale bransjeorganisasjoner.

Digitale finansielle tjenester har inkludert nye grupper av marginaliserte i den formelle økonomien. Norge var i en tidlig fase med på å finansiere M-pesa, en mobilbasert banktjeneste, som nå har over 30 millioner brukere i rundt 10 land. Mange av brukerne ville ellers ikke fått en vanlig bankkonto. Via mobil kan brukerne få mikrolån, beskytte inntektene sine, motta betaling, opparbeide kreditt og skape nye økonomiske muligheter.

Yara tilbyr gratis mobilapplikasjoner for bønder som ønsker å identifisere hvilke næringsstoffer plantene trenger, basert på bildesammenligning.

Syriske flyktninger prøver ut mobilspill som kan hjelpe barn som ikke går på skole å lære og lese. Norge har støttet utviklingen av to læringsapplikasjoner på arabisk for mobil, sammen med bl a NTNU, telekomoperatører og spillutviklere. Foto: Marit Hverven

Satsingen på digitalisering skal styrkes i eksisterende finansieringsordninger for næringsutvikling og jobbskaping. Bedriftsstøtteordningen gjør det mulig for selskaper som vil satse i utviklingsland å få støtte til forundersøkelser, pilotproduksjon, partnersøk og ekspansjoner. Ordningen er allerede benyttet av etablerte norske IKT-bedrifter som vil satse i utviklingsland.

Humanitær bistand

Bruk av ny teknologi og digitalisering i den humanitære innsatsen redder liv og styrker muligheten for å sette de kriserammede i sentrum. Et eksempel er den økende bruken av kontanter framfor tradisjonell humanitær assistanse. Digitale kontantoverføringer gir fordeler både for enkeltindivider og lokalsamfunn.

Flyktninghjelpen var tidlig ute med digitale kontantutbetalinger til flyktninger. Organisasjonen har utviklet et pilotprosjekt i samarbeid med UNHCR for digital personidentifisering i flyktningleirer i Jordan, blant annet med iris-gjenkjenning. Innovasjon Norge og en norsk oppstartsbedrift har, sammen med FNs kvinneorganisasjon, utviklet en app som gir flyktninger mulighet til å dokumentere utdanning. Appen benytter blokkjedeteknologi og har vunnet flere innovasjonspriser.

Digitalisering og håndtering av data skaper samtidig nye utfordringer. Det er særlig viktig at innsamlede data behandles på en slik måte at det ikke oppstår nye utfordringer knyttet til beskyttelse av mennesker som er rammet av humanitære kriser.
Norge vil være pådriver for at mulighetene som ligger i digitalisering utnyttes av våre samarbeidspartnere og ta initiativ til partnerskap mellom myndigheter, privat sektor og humanitære organisasjoner.

Veien videre

Vi har flere gode eksempler på at bruk av digitalisering i utviklingspolitikken kan gi bedre resultater. Samtidig har norsk bistand til digitale

innsatser ofte vært tilfeldig og fragmentert. Dette gjelder for samtlige temaområder. For å nå ambisjonen om at Norge skal bli blant de fremste og mest innovative utviklingsaktørene innen digitalisering, skal digitale muligheter integreres i alle relevante innsatser i utviklingspolitikken, gjennom å:

- Utarbeide handlingsplaner for digitalisering på prioriterte områder, i første omgang innenfor helse og utdanning.
- Identifisere hvor digitale løsninger kan tilføre merverdi og gi bedre utviklingseffekt, med utgangspunkt i erfaringene vi har gjort oss.
- Gjennomgå gode eksempler på bistandsprosjekter med digitale elementer, for å vurdere mulighet for oppskalering og/eller overføring av erfaringer og samarbeidsmodeller til andre prosjekter, tiltak og tematiske områder.
- Samarbeide med utviklere og relevante aktører for å bidra til spredning og tilgjengeliggjøring av digitale verktøy og metoder.
- Invitere bistandsaktører til å definere problemer som kan løses med digitale verktøy, i samarbeid med innovatører og privat sektor, og fange opp digitaliseringsmuligheter på tvers av hele bistandsporteføljen.
- Inngå strategiske partnerskap med norske og utenlandske kunnskapsmiljøer for å bidra til at digitalisering skaper nye muligheter i nye og tradisjonelle verdikjeder.
- Legge føringer for infrastrukturinvesteringer i mobilnett gjennom utviklingsbankene.
- Fremme digitalisering i styrende organer i relevante multilaterale organisasjoner.
- Vektlegge digitaliseringsprosjekter og -bedrifter i arbeidet med næringsutvikling.

2.2 Nye satsinger og strategiske samarbeid

Strategien peker også mot nye satsninger på områder der Norge har etterspurt digital kompetanse, eller på områder der vi ser verdien av å inngå strategiske partnerskap for å oppnå utviklingspolitiske mål.

Digitalisering for utvikling – nytt program

Med opprettelsen av et nytt Digitalisering for utviklingsprogram i Kunnskapsbanken vil vi dele etterspurt norsk erfaring og kompetanse om digitalisering med partnerland.

Kunnskapsbanken samordner faglig samarbeid og kunnskapsdeling på områder hvor Norge har særskilt kompetanse eller etterspurt erfaring. Målet er å styrke kompetansen og kapasiteten hos myndighetene i landene vi samarbeider med.

Digitalisering for utvikling vil etableres på grunnlag av erfaringene med de andre programmene i Kunnskapsbanken. Det vil bygge på aktiviteter som allerede er igangsatt, og være et fleksibelt instrument med vekt på innovasjon, komplementaritet og partnerskap med internasjonale aktører. Følgende forventes å bli viktige komponenter i programmet:

- Dele etterspurt norsk kompetanse på digitalisering i offentlig sektor, samt bygge kapasitet og institusjoner i et utvalg fattige land, inkludert systemer for bedre dataforvaltning og bruk av data. I tillegg til det pågående statistikksamarbeidet skal det for eksempel vurderes å samordne norsk bistand rettet mot etablering av offentlige basisregistre. Dette inkluderer befolknings-, foretaks-, eiendoms- og adresseregistre. Programmet vil se på hvordan norskutviklede fellesløsninger kan danne grunnlag for relevante tjenester i utviklingsland.
- Stimulere til innovative partnerskap mellom privat sektor, forskningsmiljøer og sivilt samfunn gjennom finansieringsmekanismen Visjon 2030. Mekanismen forvaltes av Norad, Innovasjon Norge og Forskningsrådet. Visjon 2030 har hittil vært begrenset til helse og utdanning, men kan utvides til innovative digitaliseringsprosjekter innen andre prioriterte sektorer, som for eksempel hav.

Visjon 2030-mekanismen i Kunnskapsbanken vil suppleres av inkubator- og akseleratorprosjekter, rettet mot lokale innovasjonsbedrifter.

I tillegg skal vi øke satsingen på lokale inkubatorer og innovasjonssentre, koblet til det vi allerede støtter gjennom programmet strategiske partnerskap og indirekte gjennom deltakelse i Verdensbankens InfoDev-program. Med den nye strategien for norsk humanitær politikk etableres også et innovasjonsprogram for digitale innovasjoner.

I likhet med det britiske departementet for internasjonal utvikling (DfID), samarbeider Norge med Den globale interesseorganisasjonen for mobilindustrien (GSMA) om å nå nye brukergrupper med mobilbaserte digitale tjenester. Samarbeidet startet innen helse, men har i dag tyngdepunkt innen utdanning. Det er blant annet inngått en intensjonsavtale med GSMA som omfatter de norskledede utdanningsinnsatsene EduApp4Syria og Det globale digitale bibliotek. Det vurderes å utvide samarbeidet til andre sektorer, slik som klima- og værtjenester.

Strategiske samarbeid

Vi har en ambisjon om å inngå strategiske partnerskap med kommersielle aktører, myndigheter, akademia, FN-organisasjoner og sivilsamfunn for å øke tilgang til digitale tjenester av høy relevans for fattige og marginaliserte mennesker, inkludert i humanitære kriser.

Samarbeid med utvalgte land

Nye muligheter skal stå sentralt i vår politiske dialog med våre partnerland, samt land der norske IKT-bedrifter og -bransjeorganisasjoner allerede er aktive med lokale partnere. Vi skal ta utgangspunkt i landenes digitale strategier, ambisjoner og egen kompetanse på innovasjon og digitale løsninger. Land som Senegal og Kenya har utviklet nye, spennende og ikke minst kostnadseffektive digitale løsninger, som både våre partnerland, men også Norge kan lære av. Digitaliseringssatsingen betyr derfor ikke bare teknologioverføring fra norske miljøer til miljøer i utviklingsland.

Utviklingsminister Astrup på besøk til Shree Devitar Basic School, i Dolakha District, Nepal. Foto: Siri R. Svendsen/UD

Multilateral innsats

Multilaterale organisasjoner er våre viktigste strategiske partnere. Vi skal fremme digitalisering i styrende organer i relevante multilaterale organisasjoner. Mange av Norges multilaterale samarbeidspartnere har allerede omfattende digital innsats. Dette gjelder blant annet Verdensbanken, Verdens matvareprogram (WFP), FNs barnefond (Unicef), Verdens helseorganisasjon (WHO) og FNs utviklingsprogram (UNDP). De multilaterale organisasjonenes evne til å nyttiggjøre seg digitaliseringen varierer imidlertid mye. Norges multilaterale innsats retter seg inn mot følgende hovedsatsinger:

Verdensbanken

Verdensbanken er en viktig premissleverandør for digitalisering i utviklingspolitikken. Vi vil gå inn i det nylig lanserte flergiverfondet for Digital Development Partnership i Verdensbanken fra og med 2019. Norske hovedprioriteringer blir hav og tiltak for små øystater som er utviklingsland.

FN

Norge var blant de første bidragsyterne til etableringen av FNs teknologibank for de minst utviklede landene. Banken skal bidra til kapasitetsbygging innenfor vitenskap, teknologi og innovasjon, og retter seg blant annet inn mot behovsvurderinger og situasjonskartlegging i aktuelle land, og kostnadsfri digital tilgang til vitenskapelige publikasjoner, bøker og databaser.

FNs generalsekretær António Guterres og statsminister Erna Solberg. Foto: UN Photo / Rick Bajornas

FNs organisasjon mot narkotika og kriminalitet (UNODC) er en strategisk partner for bekjempelse av blant annet digital kriminalitet. Norge vil prioritere et program mot digital kriminalitet som kan ramme både oss og utviklingsland. Programmet fokuserer blant annet på forebygging av overgrep mot barn på nettet, og kjøp og salg av narkotika og våpen.

Norge viderefører også kjernestøtten til FNs internasjonale telekommunikasjonsunion (ITU), og deltar aktivt i forhandlingene der alle FNs medlemsland forhandler om frekvenser og andre digitale rettigheter og ressurser. ITU har også digitaliseringsprosjekter i utviklingsland innen digital kompetanse og sikkerhet.

Multilaterale arenaer for normutvikling
Mange land fremmer aktivt nasjonale interesser i utviklingen og bruken av det digitale rom. Dette viser seg i en rekke multilaterale forhandlinger, blant annet i FN, NATO, WTO og regionale fora som OSSE, EU og ASEAN. Det er internasjonal enighet om at den alminnelige folkeretten i utgangspunktet også gjelder i det digitale rom. Men det er få eller ingen FN-konvensjoner eller multilaterale avtaler som regulerer staters bruk av det digitale rom. Flere prosesser er imidlertid i startgropen, slik som mulige e-handelsforhandlinger i WTO. Denne strategien legger opp til at Norge skal bidra aktivt, der det er mulig, for å skape gode rammevilkår for fremtidig utvikling og bruk av det digitale rom, både for oss og for utviklingsland.

FNs Generalsekretærs høynivåpanel om digitalt samarbeid
FNs generalsekretær har utpekt utviklingsminister Nikolai Astrup til å delta i FNs nyopprettede høynivåpanel om digitalt samarbeid. Norge vil bidra aktivt i prosessen, og vil engasjere relevante miljøer underveis.

Menneskerettigheter i det digitale rom
Norge skal være pådriver for at menneskerettighetene gjelder både i og utenfor

det digitale rom. Norge vil arbeide for å fremme og beskytte menneskerettigheter i tematiske resolusjonsforhandlinger slik som ytringsfrihet, internett tilgang, vold mot kvinner og barn, og beskyttelse av menneskerettighetsforsvarere, gjennom FNs generalforsamling og andre fora der disse spørsmålene drøftes. Norges støtte til FNs høykommissær for menneskerettigheter kan også være et relevant utgangspunkt for tettere samarbeid om menneskerettigheter og digitalisering. Norges deltakelse og engasjement i Freedom Online Coalition skal videreføres.

Standardisering og internasjonal koordinering
Norge skal støtte arbeidet med standardisering. Det er flere eksempler på overlappende, fordyrende og ofte konkurrerende tiltak, f.eks. innen «e-governance». Det er derfor behov for styrket koordinering av innsatsen og fortrinnsvis enighet om hva slags type løsninger ulike land velger. Bedre koordinering og enighet om noen grunnleggende standarder kan også gjøre det enklere å skalere opp tiltak senere.

Norge skal være pådriver for koordinering og samarbeid, spesielt mellom de mange FN-organisasjonene med mandater for digitalisering i utviklingspolitikken.

FNs prinsipper om digitalisering og innovasjon
Vi skal støtte opp under og ta utgangspunkt i Unicefs prinsipper for innovasjon og digitalisering som følges av mange FN-organisasjoner, samt «International Principles for Digital Development». Vår oppfølging av disse prinsippene er gjenspeilet i kapittel 2.3 av strategien: Gjennomføring i egen forvaltning.

Arbeidet med cybersikkerhet
I takt med at individers og organisasjoners data, prosesser og eiendeler knyttes til internett, øker også risikoen for digitale angrep. Illegal digital aktivitet i utviklingsland har også grenseoverskridende konsekvenser. Kompetanse og kapasitet innen cybersikkerhet er derfor en forutsetning for vellykket digitalisering. Norge skal bistå utviklingsland med å styrke kompetansen og evnen til å forebygge, oppdage og håndtere digitale trusler.

Cybersikkerhet skal være tema for dialog med utvalgte utviklingsland der det er naturlig, eventuelt koblet til kapasitetsbygging. Dette kan gjøres innenfor bilaterale rammer, eller for eksempel innenfor rammen av FNs organisasjon mot narkotika og kriminalitet (UNODC), Verdensbanken eller Den internasjonale telekommunikasjonsunionen (ITU). ITU-samarbeidet gjelder utvikling av retningslinjer, regulering, utdanningsprogrammer og finansielle strategier for utviklingsland, og mottar støtte fra Norge. Global Forum On Cyber Expertice (GFCE), hvis formål er å fremme internasjonalt samarbeid om kapasitetsbygging og erfaringsutveksling innen cybersikkerhet, er en annen viktig arena der Norge er aktiv.

Strategisk samarbeid med andre aktører
Gjennom klima- og skoginitiativet støtter Norge den digitale plattformen Global Forest Watch, utviklet av World Resources Institute (WRI). Nettplattformen inneholder gratis tilgjengelige uavhengige analyser av satellittdata om bl.a. avskoging, skogbranner og eierforhold. Dette har gitt både utviklingsland, privat sektor, sivilsamfunn og andre et nyttig verktøy for bedre forvaltning av regnskogen. Norge deltar også i det internasjonale samarbeidet for globale observasjoner (GEO, Group on Earth Obervations), der satellittdata for å nå bærekraftsmålene kartlegges.

Norge vil videreføre vår deltakelse i G20s arbeidsspor om finansiell inkludering. Vi vil fortsette å samarbeide med den rådgivende gruppen for å hjelpe fattige (Consultative Group to Assist the Poor), som huses av Verdensbanken og består av 30 samarbeidende organisasjoner.

Innspill til digitalisering i utviklingspolitikken

Vi skal legge til rette for samarbeid og idéutveksling gjennom uformelle innspillsmøter som kan bidra til nye, innovative og effektive løsninger i utviklingspolitikken.

Innspillsmøtene skal blant annet identifisere gode partnerskap for å:

1. Maksimere utviklingseffekten av norske satsninger gjennom mer effektiv bruk av digitale virkemidler.

2. Bidra til innovasjon i måten giverland driver utviklingsarbeid på.

3. Drøfte muligheter for å bruke ny teknologi og bidra i den internasjonale diskursen om samarbeid.

2.3 Gjennomføring i egen forvaltning

I egen forvaltning skal vi bidra til å utløse digitaliseringspotensialet i bistandsprosjekter og endre og tilpasse arbeidsprosesser slik at vi kan utnytte mulighetene som ny teknologi gir oss. Valg av ny teknologi og innovative metoder betyr også at vi må være villige til å ta noe risiko.

Effektivisering av egne arbeidsprosesser

Digitalisering av utviklingssamarbeidet ute gir ikke mening uten samtidig å digitalisere forvaltningen hjemme. Mye av dette arbeidet er allerede i gang, og er forankret i UDs strategi for 2018-21. UD skal utforske mulighetene ny teknologi gir, og bruke den til å styrke tjenestens analytiske kapasitet og evnen til å skaffe og vurdere informasjon.

Digitalisering av selve tilskuddsforvaltningen er drevet gjennom flere prosjekter, som i: Tilskuddsportalen og Resultatportalen.

Tilskuddsportalen vil forenkle og fremme et enhetlig saksbehandlingssystem som i større grad vil sikre kvalitet og likebehandling av søkere. Portalen digitaliserer alle arbeidsprosesser fra utlysning av tilskudd til avslutning av prosjekter. Dette skal sikre åpne, trygge prosesser, og gi en mer effektiv forvaltning. Samtidig gir dette digitaliseringsprosjektet nye muligheter for rapportering og visualisering av status og fremdrift. En ny digital **Resultatportal** er under utvikling og skal bidra til å synliggjøre resultater av norsk bistand overfor offentligheten.

Denne digitale satsingen skal til sammen bidra til 1) å innfri krav og dokumentasjon til resultatrapportering av norsk bistand; 2) en mer effektiv tilskuddsforvaltning; 3) resultatstyring basert på måloppnåelse; 4) åpenhet om fremdrift og resultater i bistanden. Målet er at data på sikt samles slik at resultatinformasjonen og vurdering av resultater, statistikk og kommunikasjon gjøres tilgjengelig på ett sted.

Iverksetting

Digitalisering skal vektlegges som en integrert del av utviklingspolitikken. Strategien vil gjelde for hele bistandsforvaltningen, herunder UD, Norad, Norfund og Fredskorpset. Alle som jobber med utviklingspolitikk bør ha grunnleggende kunnskap om de ulike mulighetene som ny teknologi kan gi innenfor den enkeltes ansvarsområde.

Denne strategien utgjør en instruks til medarbeidere på alle nivå i UD og ved norske utenriksstasjoner om systematisk å vurdere økt bruk av digitale løsninger for å oppnå bedre resultater i bistanden. Dette vil også bli tatt opp i etatsstyringen av Norad og Fredskorpset, samt i styringsdialogen med Norfund.

Oppfølging

Strategien for digitalisering i utviklingspolitikken skal være en levende strategi. I dét ligger at vi skal lære av våre erfaringer. Vi vil justere og videreutvikle vår tilnærming i lys av ny kunnskap og den rivende utviklingen på digitaliseringsfeltet. Vi vil lære både av resultater av egne bistandsinnsatser, våre internasjonale partnerskap og innspill fra næringslivet og sivilt samfunn.

Føringer for egen forvaltning

Føringene i strategien skal være i tråd med etablert politikk i relevante stortingsmeldinger om utviklingspolitikk, nasjonale strategier og vedtatte prinsipper for digitalisering samt internasjonale forpliktelser, herunder menneskerettighetskonvensjonene. I digitaliseringen av norsk utviklingspolitikk skal vi:

Forbedre, forenkle og effektivisere forvaltningen: Gi støtte til utvikling av bedre, mer effektive og enklere løsninger for utviklingsland og brukere, og i egen forvaltning.

Utvikle med brukeren: Brukerne (innbyggere, offentlige og private virksomheter og sivilt samfunn) i utviklingsland og deres behov og egne strategier skal være styrende, med et overordnet siktemål om at ingen skal utelates.

Redusere det digitale gapet: Digitalisering kan bidra til at marginaliserte grupper blir lettere integrert i utviklingsprosessen. Det kan gjelde funksjonshemmede, eldre, personer i utkantstrøk, og i mange utviklingsland gjelder det også kvinner.

Konsentrere vår innsats: Norge skal konsentrere innsatsen om etablerte tematiske satsinger og på områder der vi har komparative fortrinn. Vi skal integrere digitaliseringsinnsatsen i løpende virksomhet fremfor å spre oss i nye retninger.

Personvern og informasjonssikkerhet: Oppmerksomhet om digitale utfordringer og dilemmaer, inklusive betydningen av personvern og informasjonssikkerhet er vesentlig.

Digitalt demokrati: Norsk utviklingssamarbeid skal bidra til å fremme og beskytte demokrati og menneskerettigheter i landene vi samarbeider med. Universelle menneskerettigheter, herunder ytringsfrihet, forsamlingsfrihet og religionsfrihet gjelder også i det digitale rom.

Betydningen av det analoge fundamentet for digitalisering: Vi må ha en realistisk tilnærming til hva teknologien alene kan løse. Vi skal vektlegge bredere samfunnsmessige prosesser og utbygging av infrastruktur for å oppnå digitaliseringsmål og finne den rette balansen mellom digitale og tradisjonelle tilnærminger.

Internasjonal og nasjonal medspiller: Norge skal være en smart, konstruktiv og kreativ aktør for samarbeid om digital bistand, herunder legge til rette for tverrsektorielle tilnærminger og offentlig-private partnerskap.

Åpenhet og tilgjengelighet: Legge til rette for at digitale tjenester i størst mulig grad er gratis og åpent tilgjengelig for alle, spesielt tiltak som har fått norsk offentlig støtte. Dette er viktig for å sikre felles løsninger, noe som bidrar til kostnadseffektivitet og bred deltakelse.

Betydningen av skalering: Være bevisste på muligheter for å tilpasse det som fungerer godt og for skalering av ulike typer pilotinnsatser.

Deling av kunnskap: Vi skal evaluere og lære av det vi gjør og rapportere resultatene av innsatsen.